

WŁADYSŁAW KLIMCZAK (1923–2021), CZYLI UPÓR W DAŻENIU DO CELU

WŁADYSŁAW KLIMCZAK (1923–2021), NAMELY
PERSISTENCE IN ACHIEVING GOALS

Magdalena Skrejko

Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie
ORCID 0000-0002-0180-1577

Abstract: The protagonist of the paper is Władysław Klimczak, a long-standing President of the Kraków Photographic Association as well as the founder and the first director of Kraków's Museum of History of Photography. The portrait of W. Klimczak is outlined: a controversial

individual of a clear-cut personality, eccentric, dynamic and hard-working, he was nevertheless extremely professional in his activities. The documentary exhibitions as well as the 'Venus' controversial ones mounted and curated by Władysław Klimczak are discussed.

Keywords: Władysław Klimczak, Museum of Photography in Kraków, Kraków Photographic Association, photography exhibition.

Władysław Klimczak urodził się 6 marca 1923 r. w Solcu Kujawskim, zmarł 9 kwietnia 2021 r. w wieku 98 lat w Krakowie, gdzie został pochowany na cmentarzu Salwatorskim 15 kwietnia. Był niewątpliwie postacią o wyrazistej osobowości – człowiekiem kontrowersyjnym, ekscentrycznym, władcym, ale niezależnym, bardzo profesjonalnym i skutecznym w działaniach. Dynamiczny, żywiołowy i pracowity, w życiu kierował się dewizą – *Co masz zjeść dzisiaj, zjedz jutro. Co masz zrobić jutro – zrób dzisiaj!*¹. U jednych wzbudzał sympatię, inni krytycznie podchodzili do jego działalności. W pamięci pozostanie przede wszystkim jako twórca i organizator Muzeum Fotografii w Krakowie i prezes Krakowskiego Towarzystwa Fotograficznego (KTF).

Fotografią i historią interesował się od zawsze, za co zapłacił aresztowaniem przez Niemców w 1943 r. za dokumentowanie eksterminacji Żydów, a w roku 1945 przez służby sowieckie za uwiecznianie pierwszych dni wyzwolenia. Oprócz fotografii

pochłaniała go motoryzacja. Był współtwórcą Polskiego Związku Motorowego i inicjatorem wznowienia działalności Automobil Klubu Polski sprzed 1939 roku.

Początkowo związany był z Poznaniem, jednak zdecydował się osiąść w Krakowie. Chciał zostać prawnikiem lub chemikiem, lecz ostatecznie w 1947 r. rozpoczął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie oraz na Wydziale Historyczno-Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia ukończył w 1952 r. i rozpoczął pracę nauczyciela w Państwowej Szkole Przemysłowej im. Szczepana Humberta w Krakowie. Z wyboru pozostawał jednak fotoreporterem i dziennikarzem. W latach 60. XX w. związał się z redakcją wychodzącego w Krakowie „Dziennika Polskiego”.

Największą pasją Władysława Klimczaka była jednak praca w Krakowskim Towarzystwie Fotograficznym. Od 1961 r. piastował w nim funkcję prezesa. Był inicjatorem comiesięcznych zebrań członków KTF-u pod nazwą „Środowe Wieczory przy

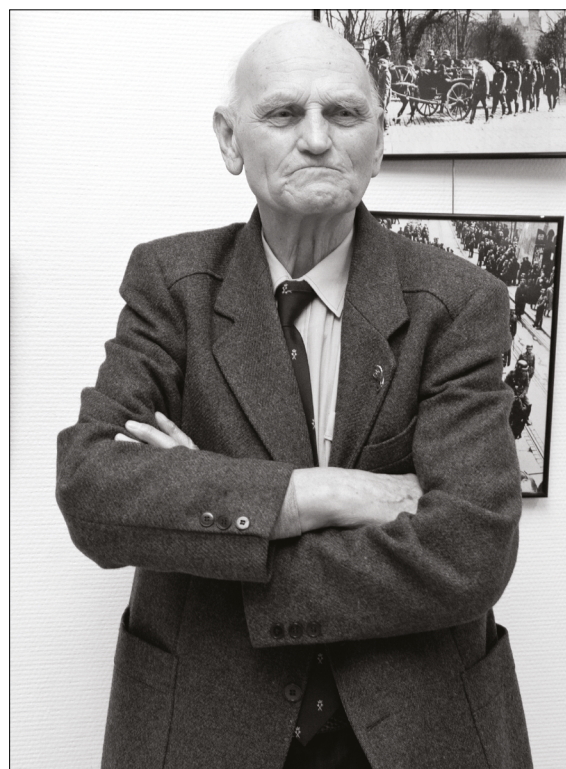

Świecach". W spotkaniach uczestniczyli praktycy i teoretycy, amatorzy i miłośnicy sztuki fotograficznej, często późniejsi zawodowcy i artyści, jak np. fotograf gór Jan Sunderland czy dyrektor Bydgoskich Zakładów Fotochemicznych inż. Kazimierz Foryński. Spotkania zainicjowane w październiku 1971 r. były interesujące i żywo prowadzone. Władysława Klimczaka wyróżniała umiejętność opowiadania o historii i dokumentach, fotografiach i technice ich wykonania. W trakcie spotkań prezentowano fotografie, które prowadzący niejednokrotnie oceniał. Potrafił być surowy, znajomości czy stosunki towarzyskie nie miały tu znaczenia.

Będąc prezesem KTF-u, starał się popularyzować fotografię nie tylko w czasie spotkań, był również organizatorem, a także kuratorem wielu wystaw, zarówno tych poświęconych tematyce historycznej, jak i artystycznej – szczególnie tej, prezentującej piękno kobiecego ciała. Te ostatnie wzbudzały wśród krakowian kontrowersję, a nierzadko nawet oburzenie. W 1961 r. współtworzył ogólnopolską wystawę fotografii „Żołnierz, przyjaciel, obrońca”, której towarzyszył katalog pod tym samym tytułem. W 1964 r. w galerii przy ulicy Stolarskiej 9 przygotował ekspozycję „Kraków i jego Uniwersytet” prezentowaną równolegle z wystawą aktów Jerzego Wernera. W dniu wernisażu akty zostały jednak zasłonięte, by nie gorszyć publiczności i władz Krakowa. Dwa lata później był kuratorem wystawy „Impresje dziewczęce” – ekspozycji, na którą złożyły się fotogramy prekursorki kobiecego aktu w Polsce, Kazimierzy Dyakowskiej. W 1968 r. otworzył dwie wystawy: „Od aktu klasycznego do nowoczesnego” oraz „Krajobraz i przyroda regionu krakowskiego”. Rok później zakończył pracę w szkole i całkowicie poświęcił się działalności w Krakowskim Towarzystwie Fotograficznym. Pozyskał dla towarzystwa Pałac

Pugetów, budynek przy ul. Bohaterów Stalingradu 13 (dziś o przywróconej przedwojennej nazwie Starowiślna) i natychmiast przystąpił do remontu. Po jego zakończeniu zaczęto tam organizować salony fotograficzne „Venus”. Pierwszy Ogólnopolski Salon Fotografii Artystycznej „Venus 70”, jeszcze o randze krajowej, został otwarty 6 maja 1970 r. i – jak się później okazało – był najpopularniejszą wystawą w Polsce². Ekspozycja została przygotowana z rozmachem: 231 autorów z całej Polski nadesłało 1155 fotogramów, z których 205 jury zakwalifikowało do konkursu. W dwóch salach galerii zaprezentowano 160 fotogramów, w sali klubowej urządzono ekspozycję „Ściana eksperymentalna”. Obawiając się protestów i zarzutów o demoralizację, na plakatach zapowiadających wystawę pojawiła się adnotacja – wstęp od lat 16. W kolejnym roku „Venus” miała już rangę salonu międzynarodowego. Jury przyznawało nagrody w trzech kategoriach: zdjęcia czarno-białe, kolorowe i slajdy. Twórcy mogli otrzymać Grand Prix, czyli statuetkę przedstawiającą Wenus, a także złote, srebrne i brązowe medale oraz dyplomy honorowe. Ostatnia wystawa fotograficzna aktu i portretu kobiecego „Venus” odbyła się w 1991 r. w galerii Pod Krzywym Dębem przy ul. Karmelickiej 55. Wiele wystaw pewnie nigdy by nie powstało, gdyby nie osobiste znajomości Władysława Klimczaka, który przywiązywał dużą wagę do kontaktów międzyludzkich i pomiędzy instytucjami. Nieprzerwanie podkreślał konieczność udziału członków KTF-u w wystawach zagranicznych. Współpracował m.in. z Foto Klub Exakta z Drezna, Fotokreis Wetter z Zagłębia Rury czy Foto Klub Miskolc i Foto Klub Vac z Węgier.

Coraz częściej marzył o powstaniu Fototeki Narodowej, o miejscu, w którym można by było gromadzić i prezentować zabytki sztuki fotograficznej oraz prace współczesnych artystów. W 1972 r. staraniem prezesa KTF wyodrębniło w swojej

(Wszystkie fot. M. Żak, Pracownia Dokumentacji Obrazowej MuFo)

strukturze zbiory pod nazwą Muzeum Historii Fotografii. Cztery lata później, 15 grudnia 1976 r., Władysław Klimczak ogłosił powstanie pierwszego w Polsce Muzeum Historii Fotografii im. Władysława Bogackiego działającego – w ramach KTF-u – przy ulicy Bohaterów Stalingradu 13, obok siedziby Towarzystwa. Muzeum składało się wówczas z archiwum starej fotografii oraz działu starego sprzętu fotograficznego, przyborów i urządzeń dawnych atelier. Od samego początku Klimczak widział też potrzebę gromadzenia księgozbioru niezbędnego do pracy z fotografią.

18 marca 1977 r. opublikował komunikat zachęcający społeczeństwo Krakowa do przekazywania w darze lub odsprzedawania obiektów do nowo powstałego muzeum obiecując, że każdy darczyńca będzie wpisany na listę honorowych założycieli muzeum. Nie dbając o własny komfort, objeżdżał Polskę prywatnym samochodem w poszukiwaniu „skarbów”. Z każdej wyprawy przywoził coś interesującego, w przeważającej większości były to darowizny.

Gdy 31 grudnia 1986 r. została powołana odrębna – już niezwiązana z KTF-em – państwowa instytucja został jej pierwszym dyrektorem. Muzeum kierował do 1990 roku. Jesienią 1988 r. muzeum i Towarzystwo przeprowadziły się z Pałacu Pugetów do Kamienicy Hetmańskiej przy Rynku Głównym 17.

W nowych warunkach W. Klimczak przystąpił do pracy nad wystawą poświęconą trudnej tematyce historycznej. Był pomysłodawcą i organizatorem dwóch ekspozycji pod wspólnym

tytułem „Zginęli w Katyniu” (1989 i 1990). Wystawę pokazywano w Krakowie, a następnie w Budapeszcie przy okazji trwającej tam konferencji „Totalitaryzm w Europie Środkowej” oraz w Moskwie i Wilnie. Choć czasy były trudne i niepewne, Klimczak nie poddał się krytyce i wymogom cenzury. Śmiało zrealizował jako pierwszy w Polsce temat, którego obawiali się podjąć inni.

W 1992 r., w związku z odzyskaniem kamienicy przez właścicieli, Muzeum Fotografii otrzymało siedzibę przy ul. Józefitów 16, zaś KTF od 1993 r. osiadło w Galerii „Nafta” w gmachu Poszukiwań Nafty i Gazu Kraków mieszczącym się w Instytucie Górnictwa Naftowego i Gazownictwa przy ulicy Lubicz 25.

Władysław Klimczak nie zaprzestawał działalności wystawienniczej. Organizował kolejne wystawy, angażując się w ich przygotowanie z nie mniejszą niż zazwyczaj energią. Spośród bardzo wielu wspomnień tu można zaledwie kilka: „Niezapomniane zagłębia naftowe: Bóbrka, Borysław, Bitków, Drohobycz” (1996), „Okupowany Kraków na uratowanych fotografiach” (2003) – ekspozycja przygotowana z prof. Aleksandrem Skotnickim, kierownikiem Kliniki Hematologii Collegium Medicum UJ i prezesem Fundacji im. prof. Juliana Aleksandrowicza, „Społeczność żydowska w Polsce – zwyczaje i udział w walce o niepodległość” (2004), „Naftowe Klimaty” (2009), „Okupacyjny Kraków – fotografie i dokumenty” w Galerii Stradomskiego Centrum Dialogu przy ul. Stradomskiej 11 (2013).

Władysław Klimczak pomimo zerwania formalnej więzi z państwowym Muzeum Fotografii nigdy nie skończył swojej przygody z gromadzeniem fotografii. Ciągle jeszcze zaglądał na targi staroci organizowane przy Hali Targowej i do antykwariatów, w których wynajdował bezcenne zabytki sztuki fotograficznej. Bez przerwy przyglądał się także działaniom muzeum, kibicując mu i spierając się z każdym kolejnym jego dyrektorem.

W marcu 2013 r. w Stradomskim Centrum Dialogu w Krakowie odbyła się hucznie obchodzona uroczystość 90-lecia urodzin Władysława Klimczaka.

Władysław Klimczak jest współautorem, z Michałem Klimeckim, wydanej w 1990 r. książki *Legiony Polskie*, zilustrowanej unikatowymi dokumentalnymi fotografiami, a także publikacji przygotowanych wspólnie z Aleksandrem Skotnickim – *Społeczność żydowska w Polsce* oraz *Władysław Sikorski i jego żołnierze*.

W 1971 r. został przyjęty w poczet członków rzeczywistych The Photographic Society of America, największej na świecie organizacji fotograficznej z numerem legitymacji PSA 20568. Uhonorowano go również tytułem Excellence FIAP Międzynarodowej Federacji Sztuki Fotograficznej oraz Pucharem Willy Hengl Preis, a także w 2005 r. honorowym członkostwem Krakowskiego Klubu Fotograficznego i Medalem 20-lecia Muzeum Historii Fotografii w Krakowie w roku 2007.

Streszczenie: Artykuł poświęcony jest Władysławowi Klimczakowi, wieloletniemu prezesowi Krakowskiego Towarzystwa Fotograficznego oraz założycielowi i pierwszemu dyrektorowi Muzeum Historii Fotografii w Krakowie. Autorka kreśli portret W. Klimczaka – postaci o wyrazistej osobowości, człowieka

kontrowersyjnego, ekscentrycznego, dynamicznego i pracowitego, zawsze niezależnego w swoich bardzo profesjonalnych działaniach. Przypomina organizowane i kuratorowane przez Władysława Klimczaka wystawy o charakterze dokumentalnym i kontrowersyjne ekspozycje „Venus”.

Słowa kluczowe: Władysław Klimczak, Muzeum Fotografii w Krakowie, Krakowskie Towarzystwo Fotograficzne, wystawa fotografii.

Przypisy

¹ Władysław Klimczak. *Człowiek, który stworzył „Venus”*, „Przekrój” 1996, nr 11, s. 5.

² II Międzynarodowy Salon Fotografii Artystycznej Venus 71. Akt i Portret. *Ostatnie dni I części wystawy*, Informator, Krakowskie Towarzystwo Fotograficzne, Kraków grudzień-listopad 1971, s. 1.

Bibliografia

Fugiel K.A., Klimczak W., *Wystawa Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie. Oddział Poszukiwania Nafty i Gazu w Krakowie. Niezapomniane zagłębia naftowe: Bóbrka, Borysław, Bitków, Drohobycz*, „Czasopismo Techniczne” 1997, nr 16-18.

Jakubowski K., *Jasna strona Venus*, „Kraków. Miesięcznik Społeczno-Kulturalny” 2020, nr 7-8.

Klimczak Władysław, hasło w: *Encyklopedia Krakowa*, A.H. Stachowski (red.), Kraków 2000.

Wczoraj Kraków wzbogacił się ..., „Gazeta Południowa” 1976, nr 286.

Władysław Klimczak. Człowiek, który stworzył „Venus”, „Przekrój” 1996, nr 11.

Magdalena Skrejko

Absolwentka Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej, Podyplomowych Studiów Edytorskich oraz Podyplomowego Studium Muzeologicznego UJ; kustosz w Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie; badaczka dziejów fotografii krakowskiej oraz Cechu Krakowskich Fotografów; autorka wielu wystaw fotografii atelierowej, m.in.: „Krakowskie zakłady fotograficzne do 1914 roku”, „Artysta czy rzemieślnik. Galicyjskie zakłady fotograficzne przetomu wieków XIX i XX”; autorka i współautorka albumów fotograficznych: *Wilno Jana Bułhaka, Kraków. Fotografie z dawnych lat, Kresy w starej fotografii, Kraków w starej fotografii i Fotografia. Bułhak*, a także biogramów fotografów w *Polskim Słowniku Biograficznym* i w *Allgemeine Künstlerlexikon*, oraz skryptów audiodeskrypcji fotografii ze zbiorów MuFo; e-mail: magdalena.skrejko@mufo.krakow.pl

Word count: 6 062; **Tables:** –; **Figures:** 3; **References:** 2

Received: 06.2020; **Accepted:** 06.2021; **Published:** 06.2021

DOI: 10.5604/01.3001.0014.9466

Copyright©: Some rights reserved: National Institute for Museums and Public Collections. Published by Index Copernicus Sp. z o.o.

This material is available under the Creative Commons – Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). The full terms of this license are available on: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>

Competing interests: Authors have declared that no competing interest exists.

Cite this article as: WŁADYSŁAW KLIMCZAK (1923–2021), CZYLI UPÓR W DAŻENIU DO CELU. *Muz.*, 2021(62): 111-114

Table of contents 2021: <https://muzealnictworocznik.com/issue/13664>